

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

134. An filis oriatur de validate alicuius impedimenti, filij illo media tempore nati sint legitimi reputandi? Et quid si illis prohibitum sit sub poëma excommunicationis, ne possint simul cohabitare, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

gare coniugem dubium in hoc casu ingredi Religionem cum reuera possit, ut ita liberam relinquat alterum coniugem. Ratio est, quia status Religionis, nisi sponte suscipiatur, solet malos exitus habere, & sunt quidem plures aliae difficultates, ob quas obligari ad Religionem non debet; aliqui tamen censent huiusmodi debere intrare Religionem; ut ab hoc dubio liberentur, cum hac via possit negare debitum, & debeat non se exponere periculo incontinentiae in reddendo, cui planè se exponeret sine vlla obligatione si in principio redderet.

8. Sed hic notandum est, & menti tenendum, quod in cap. Inquisitioni. de sentent. excomm. sic dicitur: Si credulitas probabilis, & discreta, quamvis non manifesta, animum pulsè, debitum quidem reddi posse, sed non postulari. Quae quidem verba non eodem modo Doctores intelligunt, nam D. Thomas in 4. dist. 41. quest. 1. art. 5. quest. 1. ad 3. D. Antoninus, part. 3. tit. 1. cap. 3. §. 1. Syluest. verb. marr. 8. quest. 2. dist. 5. Petr. Ledefina de marr. quest. 45. art. 1. dub. 2. ad 3. argum. 1. sent. aiunt, quod dubitans de iure suo, si post diligentem inquisitionem, magis propendat in eam partem, sibi ius non assistere, desinat esse bonae fidei possessor, quam sententiam cum pluribus à se citatis tenuit Sanchez, lib. 2. de marr. dist. 41. n. 10. Sed Veracruz, part. 3. Specul. art. 13. in fine, Sanchez lib. 1. moral. cap. 10. num. 9. priorem sententiam suam retractans, docent, bonae fidei possessorem iure suo nequaquam excidere, priusquam certò, vel quasi certò deprehendat, sibi ius non competere. Iuxta quam sententiam duobus modis responderi debet ad cap. Inquisitioni: Primò, dubitantem in casu eius cap. non addidisse diligentiam cognoscendae veritatis: constat autem, dum dubitans veritatem inquirat, iure possessionis suae uti non posse, excepto vnicò casu, si usus matrimonij dubij ad experimentum capiendum necessarius sit, iuxta decisionem cap. Laudabilem de frigid. & malefic. in quo dicitur si suspicio incidat inter coniuges de naturali perpetua impotentia, eaque probati non possit, tiennij spatio cohabitandum ipsis esse, experiendi causa. Secundò, & facilius responderi potest; Eum, cui Papa id illo capite respondit, ab initio mala fide contraxisse matrimonium; quia videlicet dubitabat, vel dubitare debebat de eius valore: ut proinde casus similis sit, cap. Dominus, de secundis nuptiis, ubi responderit, dubitantem de valore matrimonij, quod contraxerat, nondum habita certitudine coniugis prioris praemortuae, debitum interim à coniuge sua exigere non posse. Et haec omnia docet Layman, lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 24. Verùm de his, & aliis difficultatibus, quando casus occurrent, vide Lessium in 3. part. D. Thome, cap. 6. de Sacram. matrim. dub. 4. per totum, Bossium in Moralibus, tom. ...

mattimonium esse nullum, contractum superflite coniuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch de Sacram. disp. 24. dub. 6. n. 53. & alij penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intendere id quod omnino credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cum omnino credat se nullo modo posse, leuis esset, si de altera parte, vel leuissimè dubitaret, ita ut concipere posset fortasse fieri posse, ut validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamvis communiter grauius peccaret ob periculum inualidè contrahendi, cui suo iudicio se exponit. Ita Coninch.

2. Secunda opinio affirmat, quam tueretur Sanchez, tom. 1. lib. 2. disp. 3. n. 2. cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Guttier. de marr. cap. 47. n. 1. nam contrahentes intendunt quantum in seipsis est consentire, quia haec personae sunt reuera habiles ad contrahendum, & intendunt quatenus possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundò, quia haereticus, etsi credat Baptismum esse rem irritosam, & nihil valere, verè baptizat, si verè intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

3. Verùm Basilus Pontius de marr. lib. 4. cap. 23. n. 1. & seq. existimat non esse inter has sententias discrimen teipla, si distinctè explicentur. Duobus enim modis potest se habere contrahentium animus in praedicto casu. Primus est, si eliciat duos actus, vel iudicia, quorum vnum feratur in impedimentum, quod falsò subesse putant, & in scientiam, & supposita ea volunt adhuc contrahere, quamvis ius resistat. Secundus est, ut quamvis habeant eam cognitionem circa factum, & ius, & aliam habeant, qua ipsis occurrat fortasse non teneri eo impedimento, &c. consensus sit quasi conditionatus, qui sic explicari potest. Etsi nos teneamur impedimento, & ius resistat, attamen si forte potest iniri inter nos matrimonium, consentimus in illud. In primo casu impossibilis est intentio contrahendi, & si oppositum sentit Sanchez, non est sequendus, & in hoc casu procedit prima opinio Coninch. In secundo autem casu bene potest esse consensus sufficiens ad matrimonium, quia consensus ille est quasi conditionatus, si possum; cumque conditio sit de praesenti, si non teneor forte aliquo impedimento, & re vera non teneatur illo, statim consistit contractus matrimonij, & in hoc casu vera erit opinio Sanchez; sin aliter, non erit admittenda, & ad primum eius argumentum patet responsio ex dictis. Ad secundum respondeo, negando consequentiam, quia ita baptizans, scit se posse facere id quod intendit, scilicet facere, quod facit Ecclesia, sed contrahentes in nostro casu, putant se nullo modo posse contrahere, quare non possunt hoc seriò intendere, Ergo, &c.

RESOL. CXXXIII.

Verum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimento: v. g. ut si quis contraxit existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum contractum superflite coniuge, &c. Ex part. 3. tract. 4. Refol. 292. alias 293.

§. 1. Difficultas huius questionis est, quando adest error facti, & scientia iuris, ut quando coniuges falsò credunt adesse impedimentum, & existimant hoc stante non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam contraxit, existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat

Tom. II.

RESOL. CXXXIV.

An si licet oriatur de validitate alicuius impedimenti filij, illo medio tempore nati, sint legitimi reputandi.

Et quid, si illis prohibuitur sit sub poena excommunicationis, ne possint simul cohabitare, an adhuc filij pro legitimis debeant haberi?

Idem erit, ac multo magis, si interposita fuerit appellatio.

Et supponitur filium natum ex matrimonio bona fide alterius Parentis inito esse vere legitimum non solum quoad Parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Ref. 62.

M m 2

§. 1. Cer

§. 1. **C**ertum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito, esse verè legitimum, non solum quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ita Leandrus de sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 18. quest. 18. Martinus de San Ioseph in monitis Confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 54. n. 8. Vallensis in Paratita ad Decret. lib. 4. tit. 17. num. 2. Cornejo in 3. part. D. Thoma. tract. 5. de irregul. disp. 15. dub. 1. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 34. n. 46. & patet ex cap. Ex tenore, cap. Inter, & cap. Peruenit, qui filij sint legitimi.

2. Difficultas est, si dictus filius natus sit lite pendente super nullitate matrimonij, & cum prohibitione sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare: & adhuc legitimum etiam censerì debere, videtur ex doctrina Syluestri verb. filij, qu. 10. num. 11. ubi sic ait: Quidam in facie Ecclesie contraxit cum quadam, facta solemnì denunciatione, utroque, vel altero ignorante parentelam, seu impedimentum: & postea accusati de parentela, & peremptoriè citati, venire noluerunt, at tandem excommunicati, in excommunicatione tres filios genuerunt: quibus deinde reconciliatis, & probata parentela, diuortium celebratum est. Queritur igitur, an dicti filij sint legitimi? Et dicit Dire, & Bar. Brix. & Tancre. quod omnes filij nati, vel concepti ante sententiam sunt legitimi, cap. Cum inter, qui filij sint legit. si contaxerunt in facie Ecclesie cum solemnì denunciatione, & uterque, vel alter habuit bonam fidem tempore contractus. Ita ille, & nihil clarius dici potest.

3. Nec deseram etiam hic apponere verba Simonis Maioli de irregular. lib. 1. cap. 5. num. 7. sic asserentis: Si parentes per contumaciam excommunicati fuerint, pendente lite super matrimonio, & per sententiam separentur; ea contumacia parentum non poterit præiudicare filiis, ut patiantur defectum illegitimitatis, vnde habentur inter legitimos, vt concludit Zab. in dict. cap. Cum inter 3. opposit. in nouiss. scriptis, licet enim pendencia super matrimonio non impedit, quin filij sint legitimi. Abbas in dict. cap. Cum inter, per illum text. etiam si postea declaratur nullum matrimonium, vt ibi per eum: videtur enim perseverare in quasi possessione matrimonij, sicut & in aliis omnibus causis cap. vt lit. pend. idem quoque erit ac multò magis, si interposita fuerit appellatio: quum perinde sit, ac si non fuisset iudicatum, cap. venientes, de iureiur. & in hoc casu scripsit Ægyd. & post eum Zab. in dict. cap. Cum inter. q. 1. in nouiss. scriptis. Hucusque Majolus, cui etiam adde Couarruuiam de sponsalib. cap. 8. §. 1. num. 5. cum seqq. Barbosa in Collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 2. n. 13. Giurbam in Consuet. Messan. tom. 1. cap. 1. Gloss. 4. n. 66. & 67. Carenam de Officio Sancte Inquisit. part. 2. tit. 5. §. 14. n. 79. & Vincentium Præsidem de Franchis part. 1. decis. 130. vbi n. 8. restatur ita decisum fuisse in Saero Concilio Neapolitano, quia pendente lite super validitate matrimonij, non debent impediri exercitia matrimonialia. Vide etiam Sayrum de censur. lib. 6. cap. 10. n. 33. & 34. qui cum Majolo id docet, etiam si proles nascatur contra interdictum, & prohibitionem Ecclesie: verbi gratia si fiat thori separatio, etiam de consensu coniugum, & Episcopo approbante, & prohibente eis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne copulentur, & ipsi contrauenientes commisceantur: nam proles nata erit legitima. Panormitanus in cap. 1. num. 1. 4. & 6. & in cap. 2. num. 5. de matrim. contraelo contra Interdict. Eccles. Zab. in cap. Cum inter. quest. 2. Et ratio est, quia nati ab excommunicatis, non ex hoc sunt illegitimi. Et ita etiam tenet Sanctarellus var. Resolution.

quest. 20. num. 15. Itaque dicendum est, quod in aliis materiis facilius bona fides deperditur: sed in matrimonio semper remanet, etiam lite mota: de rat. si de illa interposita sit appellatio, que quidem omnia valde notanda sunt, & pro foro interio, & pro exteriori.

RESOL. CXXXV.

An pro valore matrimonij sequi aliqui possint opinionem singularem contra communem?
Idem quæri potest de valore professionis.
Et an hoc procedat, quando ipsa opinio est dubia, seu verò si esset clara?

Et notatur, quod licet in dubio pro matrimonio preferendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedat, quando in matrimonio contrahendo, vel contrahendo paritas personarum, seu data importate.

Etiamque docetur in foro conscientie tam quoad spiritualia, quam quoad matrimonium adhibendum liberrandum esse in dubio equali, cum melior sit conditio possidentis.

Et quid dicendum est in foro externo? Et patet tract. 13. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. **I**dem quæri potest de valore professionis, & quæ uor, vt pro eo Iudices possint, & debent iudicare etiam contra communem, & præferre opinionem singularem alicuius Doctoris celeberrimi, que in probabilis ratione fundata matrimonio fauet, illudque sustineat, opinioni plurius Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto immitatur. Ita post Holtiensem, Butrium, Abb. in cap. Si vir de cogn. spirituali, Felinus in cap. 1. de sponsalib. man. 6. Bar. M. Antonius Cuccus lib. 5. tit. 11. num. 237. Beret. conf. 80. n. 21. & 22. Gail. obseruat. lib. 2. obseruat. 94. num. 19. Menochius lib. 2. præsumpt. 71. num. 30. Augustinus Barbosa tom. 1. Collect. ad Decret. lib. 2. cap. 1. tit. 20. cap. 47. num. 8. tit. 27. cap. 26. num. 2. & 3. in fine, Franciscus Molinus cap. comparat. 17. lib. 1. num. 15. in fine, Sanchez in disp. 18. lib. 1. num. 6. & alij relati ab eodem Sanchez, & à Menochio, qui declarat id procedere, quando ipsa opinio communis esset dubia; secus vero si esset clara, quia tunc non est ita fauendum causæ fauorabili, qualis est matrimonialis, vt alij fiat iniustitia, quare tantum in dubio præferenda, & recipienda est opinio minus communis, & etiam singularis probabilis iustitia fundamentum fauens Matrimonio. Ad cuius rei confirmationem Sanchez, & Barbosa aiunt facere cap. Licet ex quadam, de Testib. & attinet ibi: *Tolerabilis est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam coniunctos legitime contra statuta Dei separare.*

2. Sed hanc sententiam reicit Gutierrez de matrim. cap. 3. n. 18. sequens Decium in cap. 1. n. 31. de constitutione, ubi dicit, quod fauore Matrimonij, vel alterius similis causæ, (verbi gratia Testamenti, dotis, libertatis) non est recedendum à communi opinione, quia sic fauorabili causæ sumus debitorum, quod aliis iniustitia non fiat, ap. Ex tenore, de foro compet. cap. final. de donat. inter vir. & uxor. leg. si pater, in fine princip. de inoffic. testam. ibi: *Nisi aperte Iudices inique secundum haredem scriptum pronunciaffe apparebit.* Confirmat Gutierrez: Tunc quia magna est auctoritas communis opinionis in iudicando & consulendo, ideoque tenenda, & sequenda